

СЕКЦІЯ 11

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Лукашук Каріна Русланівна

аспірант кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»

НОВЕЛІЗАЦІЯ ІНСТИТУТУ ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ СЛІДЧОМУ СУДДІ

Як свідчить правотворча практика, вітчизняне законодавство не відрізняється значною стабільністю, справедливим це твердження є і по відношенню до кримінального процесуального законодавства. Зокрема, станом на сьогодні до чинного Кримінального процесуального кодексу України внесено зміни дев'яносто п'ятьома нормативно-правовими актами, одним із яких є Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03. 10. 2017 № 2147-VIII (далі – Закон № 2147-VIII), яким, між іншим, ч. 1 ст. 303, яка визначає перелік рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені на досудовому провадженні, доповнено новим п. 10 наступного змісту: «повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом – підозрюваним, його захисником чи законним представником» [1].

Утім, хоча до внесення змін до КПК України законодавчі приписи безпосередньо не називали повідомлення про підозру як об'єкт оскарження, однак є усі підстави стверджувати, що інститут оскарження повідомлення про підозру слідчому судді все-таки є не новим,

а певною мірою оновленим інститутом кримінального процесуального права.

Так, можливість оскарження повідомлення про підозру цілком відповідає «духу» Основного Закону нашої держави. Це демонструє конституційне положення про те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19). Більше того, в Конституція наголошується на те, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, посадових і службових осіб (ст. 55) [2].

На необхідність існування ефективного засобу юридичного захисту в національному органі для кожної особи, чий права та свободи порушено, не зважаючи на те, що відповідне порушення було вчинено особами, які здійснювали свої офіційні повноваження, звертається увага і в міжнародних документах – Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [3].

Можливість оскарження повідомлення про підозру не йде врозріз і з загальними засадами кримінального провадження, у переліку яких, запропонованому у ст. 7 КПК України, згадується така засада як забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності (п. 17 ч. 1 ст. 7 КПК України), зміст якої розкрито у ст. 24 КПК України як гарантія для кожного права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому цим Кодексом [1].

На підставі аналізу судової практики оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності в кримінальному провадженні, що мала місце до моменту появи змін, пов'язаних з прийняттям вищезгаданого Закону № 2147-VIII, зазначимо, що оскарження повідомлення про підозру допускалося в рамках загальних норм кримінального процесуального права. Так, дійсно, в Єдиному державному реєстрі досудових розслідувань представлені судові рішення у справах, в яких мало місце оскарження повідомлення про підозру. Зокрема, у справі № 757/10129/16-к в інтересах підозрюваного надійшла скарга слідчо-

му судді на постанови слідчого про зупинення досудового розслідування та щодо виключення відомостей з Єдиного реєстру досудових розслідувань про дату та час повідомлення про підозру. Скарга обґрунтовується тим, що особа, в інтересах якої подана скарга, не набув статусу підозрюваного. Досудовим розслідуванням не підтверджено, що вихід НАК «Надра України» зі складу учасників спільної діяльності спричинив настання матеріальних збитків. Розглядаючи справу, слідчий суддя встановив, що органом досудового розслідування не вжито заходів для вручення особі, в інтересах якої заявлено скаргу, повідомлення про підозру у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, а також, що у органу досудового розслідування відсутні дані про належне підтвердження про факт вручення повідомлення про підозру у будь-який інший спосіб, передбачений чинним законодавством. Відтак, у судовому рішенні констатовано, що особа не набула статусу підозрюваного у кримінальному провадженні. Як наслідок, резолютивною частиною ухвали зобов'язано компетентну посадову особу вчинити дії щодо виключення з Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей у кримінальному провадженні про дату та час повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення [4]. Втім, не можемо не відмітити, що до моменту законодавчих змін (що, до речі, мало місце і в даній справі), оскарження відбувалося лише у зв'язку з формальними обставинами – тобто у зв'язку з недотриманням вимог законодавства при складанні письмового повідомлення про підозру та його врученні.

Таким чином, безперечно, поява в вітчизняному правовому просторі спеціальних кримінально-правових норм, які регламентують можливості для оскарження повідомлення про підозру є кроком вперед у напрямі захисту прав та свобод підозрюваного, і, між іншим, не виключають можливість оскарження повідомлення про підозру по суті. Однак саме по собі визнання права на оскарження не може гарантувати ефективний судовий контроль у окресленій сфері без забезпечення адекватного механізму реалізації відповідного права, наданого підозрюваному, його захиснику та законному представнику, що і визначає вектор наших подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13. 04. 2012 р. № 4651-VI. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>
2. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print>
3. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: Міжнародний документ від 04. 11. 1950 р. // База даних «Законодавство України» / Міжнародні організації та органи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print
4. Ухвала Печерського районного суду міста Києва від 31. 03. 2016 р. (справа № 757/10129/16-к). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56897303>

Науковий керівник: д.ю.н., професор Аркуша Л. І.